

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

**CIRIUS KAMNIK, Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik
OSNOVNA ŠOLA
Novi trg 43a
1241 Kamnik**

TERAPEVTSKI PES V RAZREDU

2012-2016

Vodja inovacijskega projekta: Irma GOLOB, učiteljica.

Sodelavci: ISABELLE MOREL BERA, ravnateljica, ANA TRTNIK, učiteljica, ANKA GERBEC, delovna terapevtka, ALENKA ZUPET, logopedinja in MATEJA PERKO, knjižničarka.

Konzulent: Mojca TRAMPUŠ, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana.

Povzetek

V CIRIUS Kamnik že štiri leta izvajamo projekt Terapevtski pes v razredu, kjer je v oddelke z gibalno oviranimi učenci z motnjo v duševnem razvoju redno vključen terapevtski pes Alvin. Dejavnosti s psom zajemajo vsa področja Posebnega programa vzgoje in izobraževanja. Prisotnost psa v razredu ima pozitiven in sproščujoč vpliv, skrbno izbrane dejavnosti pa spodbujajo celostno aktivnost učencev ter s tem realizacijo zastavljenih ciljev na področju spoznavnih procesov, gibalnih spretnosti in sensorike, socializacije, komunikacije, govora ter čustvovanja. Alvin se je izkazal kot odličen učiteljev delovni partner in motivator za večjo aktivnost učencev. Koristi vključitve psa v učni proces potrjujejo tudi različne raziskave v tujini, kjer je izobraževanje s psom (AAE - Animal Assisted Education) veliko bolj poznano.

Abstract

In the CIRIUS Kamnik, a Therapy Dog in Classroom project has been carried out for four years. A therapy dog named Alvin has been regularly brought in classes of children with physical and mental disabilities.

Activities which include the dog cover all areas. Presence of the dog has a positive and relaxing impact in the classroom while carefully chosen activities promote integrated activities of the students and, through this, realisation of the set objectives regarding cognitive processes, motor and sensory skills, socialisation, communication, speech and expression of emotions.

Alvin has proved to be an excellent working partner of a teacher and motivator increasing the activity of the students. Beneficial impacts of the inclusion of a dog in a learning process have also been confirmed by different researches performed abroad where an Animal Assisted Education (AAE) is widely practiced.

Ključne besede: AAE, aktivni učenec, učenec s posebnimi potrebami, terapevtski pes.

Problemsko stanje

V šolskem letu 2012/13 sem kot učiteljica v oddelku PPVIZ pričela z izvajanjem projekta Terapevtski pes v razredu. Svojega psa Alvina, s katerim sva terapevtski par pri Društvu za terapijo z živalmi Ambasadorji nasmeha, sem vključila v redno šolsko delo. Opirala sem se na redka znanja o delu s psom v šoli v slovenskem prostoru, podlago za kvalitetno delo sem iskala v tuji literaturi in pri sodelavkah v društvu. Od leta 2013/14, odkar poteka projekt pod okriljem Zavoda RS za šolstvo kot inovacijski projekt, sem spoznala vedno več pedagoških delavk, ki so vsaka na svojem področju razvijala pedagoško prakso z vključitvijo psa. Izredno pomembne so mi bile njihove izkušnje in znanja, ki smo si jih izmenjavale.

Timsko sodelovanje delavcev različnih strok (pedagoški zdravstveni, delavec, terapevt ...) je pri delu z učenci s posebnimi potrebami nujno. V izvajanje projekta Terapevtski pes v razredu sem zato vključila strokovne delavce s področij, ki so pomembna za osvajanje življenjsko pomembnih znanj in veščin naših učencev. Iskali smo najprimernejše vsebine, metode dela in učno okolje, ki bi omogočal čim boljši izkoristek sobivanja s psom v šolskem okolju. S tem bi dosegli cilj, ki smo si ga zastavili: koristiti pozitivne vplive psa na gibalnem, spoznavnem in psihosocialnem razvoju naših učencev.

Cilji projekta

Pri vključitvi psa v učni proces smo oblikovali dva osnovna cilja, ustvariti spodbudno učno okolje ter povečati aktivnost učencev. Aktivnost kot cilj je zajela tako senzomotoriko in spoznavne procese kot tudi socialno in čustveno področje. Želeli smo, da v ponujenih dejavnostih učenec vzpostavi stik s psom, je pozoren, opazuje, pomni, sledi dejavnosti, zavzeto rešuje učne liste, želi spremeniti položaj telesa, spremlja branje knjige z vsemi čutili, uporablja več govorne ekspresije oziroma simbole nadomestne komunikacije, doživlja več socialnih stikov z vrstniki ter prijetnih čustev in se uči empatije.

Potek dela

Razvoj projekta Terapevtski pes v razredu po letih:
2012/13

Začetek projekta. Učenci (ne samo iz matičnega oddelka) z veseljem pričakujejo „pasje“ četrtke. **S prihodom psa v razred se je povečalo število socialnih interakcij**, učenci so bolj zadovoljni in aktivni, več je nasmehov in manj težav pri spreminjanju položaja telesa. Alvina pokličejo po imenu, mu dajejo ukaze, verbalno in neverbalno. Osvojili smo nova znanja, učenci radi rešujejo učne liste. Pes v šolsko okolje vnaša pozitivno vzdušje. Izkušnje sem zapisala in objavila v članku Pes kot delovni partner učitelju, objavljen je bil v strokovni reviji Vzgoja in izobraževanje.

2013/14

Projekt smo prijavi na Zavodu za šolstvo kot inovacijski projekt. Da je projekt zelo uspešen, je pokazala analiza odgovorov na vprašalnik, ki so ga izpolnili strokovni sodelavci, starši in učenci. Projekt presega zastavljeni okvir, s psom se prihajajo družiti v času odmora tudi drugi učenci. Za učence druge in tretje triade sva skupaj z Alvinom izvedla aktivnost z vsebino odgovornosti lastnika do svojega psa. Projekt sem predstavila učiteljskemu zboru na pedagoški konferenci.

2014/15

V tretjem letu izvajanja projekta so se oblikovale **tri oblike učnih dejavnosti s psom: učna ura s psom, športne igre s psom in berem s psom. Učenci se dobro počutijo, so**

aktivnejši, zaradi psa se še posebej potrudijo. Učenci pridobivajo nova znanja, razvijajo socialne veščine in boljšo samopodobo. Pozornost psa do vsakega posameznega učenca jim vzbuja občutek ponosa in osebnega dostojanstva ter utrjuje njihov občutek, da nekaj pomenijo. Članice projekta, učiteljica, knjižničarka, delovna terapevtka in logopedinja, so suvereno oblikovale in izvajale svojo vlogo pri oblikovanju in izvajanju dejavnosti v projektu.

2015/16

Poleg učencev matičnega oddelka so se v učne dejavnosti s psom vključili še učenci NIS. Pod skrbnim spremljanjem v okviru inovacijskega projekta se je delo s psom v projektu Terapevtski pes v razredu oblikovalo v vzorčni model poučevanja s pomočjo psa, katerega sem predstavila na več seminarjih za pedagoške delavce, s pridobljenim znanjem in izkušnjami pa sem sodelovala pri ustanavljanju Mreže Šolski pes in oblikovanju Koncepta vključevanja šolskega psa v vzgojno-izobraževalni proces pod okriljem Zavoda za šolstvo. Za Eduvision sem pripravila strokovni članek Terapevtski pes in aktivni učenec.

Evalvacija

Kot nosilka projekta sem se zavedala odgovornosti pri izvajanju projekta, zato sem od vsega začetka spremljala, analizirala in vrednotila vzgojno-izobraževalni proces s pomočjo strokovnih delavcev, ki so vključeni v projekt. **Pomembna informacija mi je bila tudi vedenje psa. Osnovno načelo, da je učno okolje varno in prijetno, velja tudi za našega štirinožnega sodelavca.** Zaradi varnosti sem bila posebej pozorna na znake utrjenosti in stresa. S sprotno analizo sem imela uvid v dogajanje, zato **sem glede na povratne informacije pripravila primeren urnik in učne aktivnosti.**

V decembru 2013 in januarju 2014 sem izvedla anketo za učence, starše in učitelje. Učenci so izrazili visoko stopnjo zadovoljstva pri dejavnostih s psom. Starši, ki so mi že v začetku projekta izkazali veliko zaupanje v nov način dela z njihovimi otroci, so izrazili veliko podporo projektu in željo po nadaljevanju. Tudi učitelji prepoznajo koristi projekta. Strinjajo se, da **prisotnost psa v razredu pozitivno vpliva na učence in vzdušje v razredu.**

Ugotovitve in spoznanja

Vključitev »živega elementa«, šolanega psa, ki je, kot neposreden dejavnik, močno vplival na celoten proces učenja in dela, se je izkazal (in se še izkazuje) kot odličen model odprtega učnega okolja. Učenci prek aktivnosti s psom doživljajo močno, pozitivno in osebno izkušnjo z vsemi čutili in čustvi. Alvin kot magnet vleče pozornost učencev. Želijo si sodelovanja z njim. Tako izkustveno učenje v sproščenem, veselem, edinstvenem in varnem okolju je vseživljenjskega pomena. Prek procesov zaznavanja, čustvovanja, razmišljanja in delovanja učenci uspešno usvajajo različna znanja, dosegajo zastavljene cilje in pridobivajo samozavest. Tako pridobljena znanja so trajnejša, saj je čustvena in miselna angažiranost učencev visoka (Putz, 2014).

Alvin daje podporo tudi meni. Kadar pridem z njim v šolo, srečujem vesele obraze, ki naju pozdravljajo, seveda predvsem Alvina. Alvin pa z zaupanjem sledi mojim navodilom, a hkrati vnaša v delo svoj lastni element - pozitivno življenjsko energijo in željo po delu z ljudmi.

Projekt Terapevtski pes v razredu se je v štirih letih izvajanja izkazal kot vzorčni prikaz kvalitetnega in odgovornega dela s psom v šolskem prostoru, kjer v veliki meri pridobivamo tako učenci kot učitelji in drugi strokovni delavce, kot tudi pes.

Širjenje novosti

Pri nas, v slovenskem prostoru, se vključitvi psa v šolsko delo vedno bolj odpirajo vrata. V zadnjih letih sem spoznala nekaj pedagoških delavk, ki ravno tako vključujejo psa v redno izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa. Ne glede na to, ali delajo s psom v vrtcih, rednih šolah, šolah s prilagojenim programom ali srednjih šolah, povsod so rezultati izjemno dobri. Z namenom, da naša znanja ponudimo drugim pedagoškim delavcem v obliki javnih informacij odpiramo internetno stran Mrežo Šolsko pes. Za ta namen smo oblikovali **Koncept vključevanja psa v vzgojno-izobraževalni proces** v sodelovanju Zavoda RS za šolstvo, ki daje podlago za odgovorno in kvalitetno delo s psom v šoli.

Za namen širjenja novosti sem aktivno sodelovala pri izobraževanju pedagoških delavcev preko seminarjev KATIS (Terapevtski pes v pedagoškem procesu, okt. 2015 in 2016) ter preko razpisov Mestne občine Ljubljana v okviru društva Ambasadorji nasmeha (2015). Odzivi slušateljev so zelo pohvalni.

O izkušnjah in dosežkih, ki jih doživljam pri delu z Alvinom in mojimi učenci, poročam na različnih konferencah in seminarjih (Eduvision, 2016), Društvo specialnih in rehabilitacijskih pedagogov (2017), Tjedan psihologije na Reki (2017), tudi preko medijev (Turbulenca, 2016).

Naveza človeka in psa traja že tisočletja. V njunem sodelovanju so se oblikovali različni »pasji« poklici. Je torej na vidiku nov pasji poklic: »Šolski pes«?

Pedagoški voditelj šolskega psa

Literatura

Grubešič, S. (2014). Posebni program vzgoje in izobraževanja. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno: s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/posebni_program/Posebni_program_vzgoje_in_izob.pdf

Marentič Požarnik, B. (2003). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.

Marinšek M., Tušak, M. (2007). Človek žival: zdrava naveza. Maribor: Založba Pivec.

Marjanovič Umek, L. in Lešnik Musek, P. (2001). Igra v kurikulumu za predšolske otroke. V M. Zupančič, urednik, Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Putz, J., N. (2014). Animal-Assisted Therapy and its Effects on Children in Schools. Pridobljeno s http://sophia.stkate.edu/msw_papers/379

Trampuš, M. (2014). Tačke v šoli. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Zupanc, A. (2011). Vpliv šolanih psov na kakovost življenja ljudi. (Diplomsko delo). Zdravstvena fakulteta, Ljubljana.

Wohlfarth, R., Mutschler, B., Beetz, A., Kreuser, F. in Korsten- Reck U. Dogs motivate obese children for physical activity: key elements of a motivational theory of animal-assisted interventions, *Frontiers in Psychology*, October 2013. U.S. National Institutes of Health's National Library of Medicine. Pridobljeno s <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3810595/>